

پیشگفتار:

پنج سال پیش، همزمان با آغاز فعالیتم در زمینه‌ی آموزش ریتم، به بررسی و پژوهش بر روی انواع سازها و متدهای آموزشی رایج، به منظور ایجاد دوره‌ای آموزشی مناسب و کارآمد و نه‌چندان زمانبر و فارغ از پیچیدگی تکنیکی برای هنرجویان پرداختم و در خصوص مواردی چون: بررسی حرکات دست کودک، تحقیق بر روی ساز و متد آموزشی مناسب برای دوره‌های کارآمد، کوتاه‌مدت و فارغ از پیچیدگی تکنیکی برای هنرجویان، (که باعث سنتی‌انواران برای هنرجویان نشود و یا دیربازده نباشد) پرداختم، برای تحقق این مهم، شروع به تحقیقات جامع کردم از جمله: بررسی حرکات دست کودک از بدو تولد، شیوه‌های منطقی و درست آموزش، چگونگی آموزش ریتم توسط استادان داخلی و خارجی، سیستم‌های مختلف وزن‌توانی، تکنیک‌های مرسوم در سازهای کوبه‌ای، بررسی دروس پیش‌نیاز ریتمی برای ورود هنرجویان به دنیای موسیقی، بررسی انواع سازهای کوبه‌ای و سطح علاقه‌ی هنرجویان به هر یک از این سازها و موارد بسیار دیگر. وقتی با ساز کافن، مخصوصاً خانواده‌ی تراول کافن (کافن‌های مسافرتی) آشنا شدم، این گونه سازها را بسیار مناسب دیدم. زیرا تراول کافن‌ها، به دلیل کوچک بودن و قابلیت حمل راحت برای هنرجویان، درک‌شدنی و شوق‌آور می‌باشند. کافن، در حال حاضر از پرطرفدارترین سازهای کوبه‌ای است و در تمامی سبک‌های موسیقی مورد استفاده قرار می‌گیرد. تمامی نوازندگان سازهای کوبه‌ای، به راحتی می‌توانند آن را آموزش دیده و بنوازند. حتی در این سال‌ها، در بسیاری از قطعات موسیقی ایرانی، این ساز به خوبی مورد استفاده آهنگسازان و نوازنده‌ها قرار گرفته است. به دلیل محدود بودن ساز تراول کافن (از لحاظ تنوع صدا دهی، سافت ساز و استایل نوازندگی)، بر آن شدم سازی در قالب همین خانواده طراحی کنم که با داشتن تنوع صدا در یک ساز، توان اجرایی نوازنده را بالا ببرد. پس از طراحی‌های اولیه، با کمک و حمایت بی‌دریغ دوست هنرمندم جناب آقای مصطفی فرمانی مدیریت مکتب شرکت پادوک، ساز دابل کافن ساخته شد. ساز دابل کافن، به دلیل داشتن صداهای متفاوت در یک ساز، طراحی اصولی با توجه به نیازها و سلامت دست نوازنده، استایل نوازندگی خاص و متنوع، صنعت سافت ثوب و استفاده از بهترین متریال، سبک و قابل حمل بودن، دارا بودن متد آموزشی تخصصی و... مورد توجه و تأیید استادان موسیقی و مدرسان و نوازندگان سازهای کوبه‌ای قرار گرفته است. در کام‌های نشست طراحی ساز دابل کافن و بررسی متدهای مختلف آموزش ریتم (که می‌توان به شرکت در ماستر کلاس‌های جناب استاد عیسی لودین و دریافت گواهی‌نامه نوازندگی ساز کافن از ایشان اشاره کرد) و آشنایی با سیستم آموزشی جناب استاد فرید یداللهی و آموزش‌های دقیق و منطقی ایشان به بنده، راه نوشتن دستور و متد برای آموزش ریتم با ساز دابل کافن، برایتهم هموار شد. کتاب دابل کافن به روایت پوریا شیرین‌گو، مطابق با سیستم آموزشی استاد فرید یداللهی، تمامی دروس را با چیدمانی منطقی، علمی و رعایت اصول روانشناسی آموزش، به زبان ساده و قابل فهم بیان کرده است. استفاده‌ی منطقی از دو نیمکره‌ی مغز، از نکات ارزشمند این سیستم آموزشی می‌باشد که در طول آموزش، توان مغزی و نوازندگی هنرجویان را به شدت بالا می‌برد.

در طول آموزش این کتاب، هنرجو علاوه بر فراگیری دروس پایه‌ای ریتم، نواختن ساز دابل کانتن را به سادگی و بدون درگیر شدن با پیچیدگی‌های تکنیکی، با موزیکالیت‌های مناسب تجربه می‌کند که این امر در پیشرفت و فهم دروس بسیار مهم است. دروس کتاب به دور از زیاده‌گویی و طولانی کردن دوره‌ی آموزش، طرح شده که هنرجو تمامی موارد مورد نیاز را در درک ریتم و نوازندگی، در کوتاه‌ترین زمان می‌آموزد.

بسیاری از نوازندگان و دانشجویان موسیقی، به دلیل ضعف ریتم، نیازمند گذراندن دوره‌های آموزش ریتم می‌باشند که این متد آموزشی به دلیل علمی بودن و کوتاهی دوره‌ی آموزش و ساز دابل کانتن به دلیل سادگی در تکنیک‌ها و استفاده در تمامی سبک‌های موسیقی، می‌تواند بسیار مناسب باشد.

هنرجو در پایان آموزش این کتاب، اجرا و درک دروس پایه‌ای و اساسی ریتم را آموخته است و نوازنده ساز دابل کانتن شده که سطح نوازندگی او به مقدار تمرین و تلاش همراه با تفکرش بستگی دارد.

این کتاب، دروس مقدماتی ریتم و نوازندگی ساز دابل کانتن را آموزش می‌دهد که به عنوان دوره‌ی عمومی ریتم می‌تواند در تمامی مقاطع، مورد استفاده قرار بگیرد. مطالب تخصصی ساز دابل کانتن و بررسی دقیق ریتم‌های مختلف ایرانی و جهانی، در کتاب بعدی ارائه می‌گردد.

در پایان این مقاله، شایسته است از جناب استاد فرید بدالهی به خاطر آموزش‌ها و راهنمایی‌های ارزنده ایشان در تمامی مراحل تالیف این کتاب (طراحی و چیدمان دروس، بررسی‌های فنی کتاب، آموزش نت‌نویسی کامپیوتری، طراحی جلد و...) و همچنین از راهنمایی‌های و بررسی‌های فنی دوست هنرمندم، جناب آقای محسن فرمانی در جهت ساخت ساز دابل کانتن، حمایت و تلاش‌های هنرمند گرامی، خانم مستانه زهیری در معرفی این ساز، خانم نیلوفر عاصی که زحمت ترجمه این کتاب را کشیدند و جناب آقای کارنگ طیار طراح جلد این کتاب، قدردانی نمایم و از همیاری و همراهی‌شان، بی‌نهایت سپاسگزارم.

مختصری در مورد ساز کوبه ای کافن

مراکز پیدایش سازهای کافن کشورهای کوبا (cuba) و پرو (peru) می‌باشد و داستان این ساز در هر یک از این دو کشور به گونه‌ای متفاوت رقم می‌خورد، به همین علت اختلاف نظرهایی در این مورد وجود دارد، اما کافن‌هایی که بوسیله‌ی نوازندگان کوبه‌ای بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد که (روی آن نشسته و می‌نوازند) به سبک کشور پرو **peru an style** ساخته و استفاده می‌شود، اما در کشور کوبا کافن‌های دیگری وجود دارد که به آنها کوینتو کافن **quinto cajon** می‌گویند.

برده‌هایی که اسپانیایی‌ها از کوبا آوردند، آلات موسیقی خود را (کونگا **conga**، بانگو **bongo**، باتا **bata drums** و...) با خود همراه داشتند.

اسپانیایی‌ها دریافته‌اند که این برده‌ها در نواخت‌های خود ریتم‌های مخصوصی را به اجرا درمی‌آورند که بر شنوندگان خود تأثیری عمیق می‌گذارد (ایجاد ششم، شادی، هیجان، اندوه و...) آنها می‌پنداشتند که برده‌ها با نواخت این ریتم‌ها، بدون ارتباط کلامی با هم سخن می‌گویند و از ترس هماهنگ شدن آنها برای شورش و... نواختن کنگا، بانگو و... را برای برده‌ها ممنوع کردند در آفریقا مردم به موسیقی ریتمیک علاقه‌ی زیادی داشتند و با اجرای ریتم‌های فراوان به رقص و شادی می‌پرداختند، این برده‌ها که معمولاً در کشتی‌ها مشغول به کار بودند، روی صندوق‌های بار (صندوق‌های چوبی شامل چای و...) می‌نشستند و به اجرای موسیقی می‌پرداختند و به همین سبب کافن در میان برده‌های کوبایی به وجود آمد. اسپانیایی‌ها از کشورهای مختلف، نظیر پرو، نیبریه، سنگال و... برده‌هایی را به کشور خود می‌آوردند و آنها آلات موسیقی خود را همراه داشتند و به علت ممنوعیت استفاده از این آلات موسیقی (کنگا و بانگو و...) صندوق‌ها را به عنوان ساز می‌ساختند و به اجرای موسیقی می‌پرداختند (در زبان اسپانیایی، واژه‌ی کافن **cajon** به معنی جعبه یا صندوق است). ورود کافن در موسیقی اسپانیا، در سال ۱۹۶۱ با سفر پاکو د لوسیا **paco de lucia** (اسطوره نوازندگی کیتار فلامینکو **flamenco**) به لیما **lima** پایتخت پرو برای اجرای کنسرت در سفارت اسپانیا آغاز شد، او با دیدن کنسرت‌های عامیانه **folklore** و اجرای کافن‌نوازان این کشور، کافن را با خود به اسپانیا برد و در اجراهای خود از آن استفاده کرد.

اسپانیایی‌ها نوع نوازندگی این ساز را با توجه به ساختار موسیقی خود تغییر دادند و ریتم‌های بولریاس **bulerias**، تانگو فلامینکو **tango flamenco** و... به وجود آمد.

کافن در هر کشوری با توجه به خصوصیات موسیقی و نوازندگان آن کشور، تغییرات زیادی کرده و با ریتم‌هایی متفاوت نواخته می‌شود. این ساز در حال حاضر تنوعی بسیار زیاد در سائت و شکل ظاهری (که در نوع نوازندگی بسیار موثر است) و نوع صدا دهی دارد. پروکافن **peru cajon**، کوینتوکافن **quinto cajon**، باس کافن **bass cajon**، کنگاکافن **conga cajon**، تراول کافن **travel cajon**، بانگو کافن **bongo cajon** از انواع کافن به شمار می‌رود.

توضیحات نظری موسیقی

• سازهای کوبه‌ای

ساز کوبه‌ای یا پرکاشین به هر سازی گفته می‌شود که از طریق ضربه، تکان، ساییدن، تراشیدن و یا هر عمل دیگری که منجر به نوسان شود تولید صدا کند. وظیفه‌ی اصلی سازهای کوبه‌ای معمولاً برای ضرب (ریتم) در متن آهنگ است ولی توانایی اجرای ملودی را هم دارد. این ساز احتمالاً پس از صدای انسانی قدیمی‌ترین نوع ساز است. سازهای کوبه‌ای را می‌توان به دو دسته‌ی سازهای کوبه‌ای با کوک معین مثل زیلوشون و سازهای کوبه‌ای با کوک نامعین مثل انواع طبل تقسیم کرد. تاریخچه‌ی سازهای کوبه‌ای به هزاران سال پیش برمی‌گردد.

• دیرند

یکی از ویژگی‌های صوت در موسیقی ارزش زمانی یا دیرند است که معمولاً هنرمندان از آن با واژه‌ی نامناسب کشش یاد می‌کنند. صدا کشیده نمی‌شود بلکه امتداد می‌یابد. دیرند، فارسی شده‌ی واژه‌ی انگلیسی **duration** است و منظور از آن مدت زمانی است که صدایی امتداد می‌یابد و یا حتی در رابطه با سکوت، مدت زمانی است که صدایی به گوش نمی‌رسد.

• ریتم

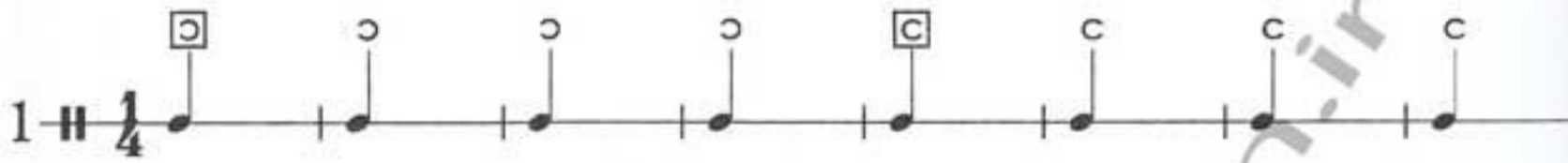
ریتم عبارت است از تناسب زمانی بین صداها و سکوت‌ها در یک مجموعه‌ی صوتی. عامل تیات بخش موسیقی و مهمترین عنصر آن ریتم است. اصوات در یک قطعه‌ی موسیقی، وابسته به ریتم می‌باشند. به عبارت دیگر موسیقی بدون ریتم که تنها از اصوات ساخته شده باشد قابل تصور نخواهد بود. حال آنکه این امکان وجود دارد موسیقی تنها از ریتم و بدون اصوات موسیقایی ساخته شود. مانند قطعه‌ای که با ساز تمبک یا سازهای کوبه‌ای نواخته می‌شود.

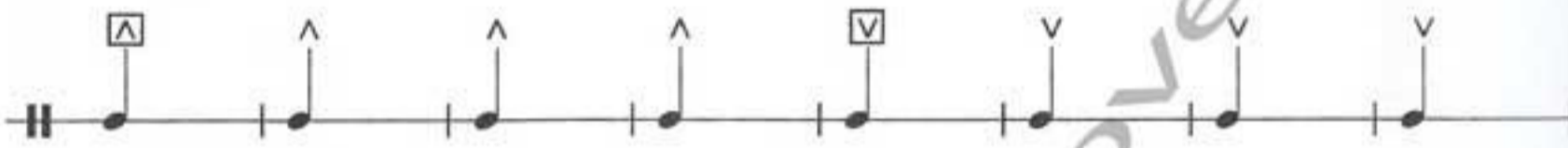
• نُت

علامتی است که به وسیله آن صداها را موسیقی نوشته می‌شوند.

• تامل

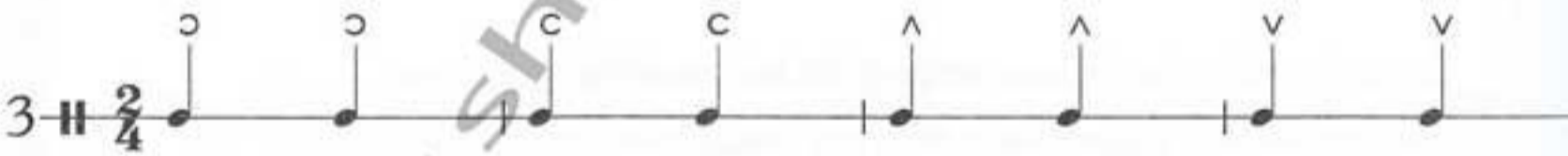
نظری افقی که محل قرار گرفتن نُت‌هاست.

1 $\text{||} \frac{1}{4}$

2 $\text{||} \frac{1}{4}$

3 $\text{||} \frac{2}{4}$

4 $\text{||} \frac{2}{4}$